

Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki 3656 ve 3688 sayılı kanunlara ek 3968 sayılı kanunun muvakkat 3 ncü maddesinin tefsirine dair Başvekâlet tezkeresi ve Muvakkat encümen mazbatası (3/81)

T. C.

Başvekâlet

10 . VII . 1943

Muamelât umum müdürlüğü

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/2349

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanunun umumî hükümlerinden istisnaen, 6 ncü maddesinde gösterilen memuriyetlerle 13 ncü maddesinde yazılı ihtisas mevkillerine tâyin edilecekler kadro maaş veya ücretlerinin verilebileceği kabul olunmuş ve 3968 sayılı kanunun muvakkat üçüncü maddesinde de 3656 sayılı kanunun neşri tarihinde bu gibi maaşlı vazifelerde müstahdem olanların maaşlı veya ücretli Devlet veya hususi idare veya belediye memuriyetlerinde geçen hizmet müddetleri yekûnuna ve 3656 sayılı kanunun muvakkat 2 ncü maddesi hükmüne göre 1 . IX . 1939 tarihindeki müktesep hak derecelerinin tesbit olunacağı gösterilmiştir.

Diğer taraftan mülga 1452 sayılı Teadül kanununun 7 ncü maddesinde, 3656 sayılı kanunun 6 ncü maddesinde yazılı olanlara mütenazır istisnai memuriyetler haricinde, fevkalâde mahiyette siyasi sebeplere veya idarî zaruretlere veyahut meslekî ihtisaslara mebni 70 liraya kadar her dereceye de İcra Vekilleri Heyeti kararıyla bidayeten memur tâyinine de cevaz verilmiş idi.

Bunlardan Umumî müfettişlik, Riyaseti Cumhur dairesi memurlukları, hususi kalem müdürlükleri, mütercimlikler gibi 3656 sayılı kanunun 6 ncü maddesi mevzuuna da girmiş olan istisnai memuriyetlere evvelece tâyin edilmiş olanların müktesep derecelerinin tesbiti 3968 sayılı kanunun muvakkat üçüncü maddesiyle bir hal şekline bağlanmış ise de fevkalâde mahiyette siyasi sebeplere, idarî zaruretlere veyahut meslekî ihtisaslara mebni 1452 sayılı kanunun mer'iyeti zamanında tâyin edilerek 3656 sayılı kanunun neşrinden sonra aynı vazifelerde istihdamlarına devam edilmiş bulunan memurların vaziyeti tereddüt mevzuu olarak kalmıştır.

3968 sayılı kanunun muvakkat üçüncü maddesi mer'i hükümlerin cevaz vermekte devam ettiği istisnai tâyinlerde müktesep hak derecelerinin tesbit şekline dair umumî bir esas ihtiva ettiği ne göre bu esasm, 1452 sayılı kanun hükümlerine müsteniden yapılmış diğer tâyinler hakkında tatbik edilip edilemeyeceğinin tefsiren halli hususunun, Nafia vekillığının talebi üzerine, Yüksek Meclise arzı Hükümetçe muvafık görülmüştür.

Sonunun bildirilmesine yüksek müsaadelerini rica ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Muvakkat encümen mazbatası

T. B. M. M.

Muvakkat encümen

Esas No. 3/81

Karar No. 3

18 . IX . 1943

Yüksek Reisliğe

Fevkalâde mahiyette siyasi sebeplere veya idarî zaruretlere veyahut meslekî ihtisaslara mebni 1452 sayılı kanunun mer'iyeti zamanında İcra Vekilleri Heyeti kararıyla teadül dereceleri üstünde memuriyetlere tâyin edilerek 3656 sayılı kanunun neşrinden sonra aynı vazifelerde müstahdem bulunanlar hakkında da 3968 sayılı kanunun muvakkat 3 neü maddesindeki esasın tatbik edilip edilmeyeceğinin tefsir yolu ile halline dair 10 temmuz 1943 tarihli ve 6/2349 sayılı Başvekâlet tezkeresi, Umumî Heyetin 14 temmuz 1943 tarihli 48 nei inikadında ittihaz olunan karar gereğince, evvelce müteşekkil bulunan Encümenimize havale buyurulmakla Nafia vekili ve Maliye vekâleti müsteşar muavini hazır oldukları halde icabı görüldü

Mülga 1452 sayılı kanunun 7 nei maddesi, A serisindeki memuriyetlerden umumî müfettişlik, valilik gibi kanunda sayılan ve bilâhare ihtisas mevkileri diye anılmıya başlanan bir kısım memuriyetleri teadül esaslarından istisna ettikten maada ayrıca (fevkalâde mahiyette siyasi sebeplere veya idarî zaruretlere veyahut meslekî ihtisaslara mebni B ve C serilerindeki her dereceye İcra Vekilleri Heyeti kararı ile bidayeten memur) alınmasını teviz eylemekte idi. Bu iki türlü istisnadan birincisi 3656 sayılı kanunda 6 nei madde ile aynen ipka edilmesine mukabil ikincisinin yerine mezkûr kanunun 13 neü maddesiyle bugünkü ihtisas mevkii sistemi ikame edilmiştir.

Şüphesiz teadül kayıtlarına tabi tutulmayan bu gibi memurların tekaüt veya başka bir memuriyete nakledilmeleri halinde maaş derecesi bakımından mükteseb haklarının ne şekilde hesap edileceği tâyin edilmek icabeder. Nitekim mesele hakkında mülga 1452 sayılı kanun sâkit bulunmasına rağmen tatbikatta bu gibilerin mükteseb haklarının tesbiti hususunda tahsil durumlarına ve hizmet müddetlerine göre mer'î teadül esasları dairesinde muayyen bir kaide takarrür etmiş, ve 3656 sayılı kanun meseleyi, diğer memuriyetlerde nakil ve tahvillerde ve

tekaütlüklerinde tahsil vaziyetlerine ve hizmet müddetlerine göre iktisap edebilecekleri derece maaşları esastır; şeklinde hükme bağlamıştır. Ancak ihtisas mevkileri hakkındaki 3968 sayılı kanunun muvakkat 3 neü maddesi teadül derecesinin hesap tarzına dair olarak âlâkadarlar için daha müsait olan şöyle bir hüküm koymuştur: (3656 sayılı kanunun neşri tarihinde maaşlı ihtisas mevkileri ile mezkûr kanunun 6 nei maddesinde yazılı maaşlı memuriyetlerde müstahdem olanların maaşlı veya ücretli Devlet veya hususi idare veya belediye memuriyetlerinde geçen hizmet müddetleri yekûnuna ve 3656 sayılı kanunun muvakkat 2 nei maddesi hükmüne göre 1 Eylül 1939 tarihindeki müktesep hak dereceleri tesbit olunur...) Bu suretle 3656 sayılı kanunun muvakkat 2 nei maddesine müsteniden ücretliler hakkında kabul olunan geniş intibak esasları, sadece hesaba katılacak hizmetler ücretlilere nazaran takyid edilerek, maddede bahis mevzuu olanlara da teşmil edilmiş bulunmaktadır. Tefsir yolu ile halli istenen mesele, bu muvakkat madde hükmünün fevkalâde mahiyette siyasi sebeplere veya idarî zaruretlere veyahut meslekî ihtisaslara mebni mülga 1452 sayılı kanunun 7 nei maddesine müsteniden İcra Vekilleri Heyeti kararı ile, teadül derecelerine bakılmaksızın, tâyin edilip 3656 sayılı kanunun neşri zamanında bu memuriyetlerde istihdamları devam edenlere de şâmil olup olmadığıdır.

Mevzuumuzu ilgilendiren kısmı yukarıda aynen dere olunan 3 neü muvakkat madde 3656 sayılı kanunun 6 nei maddesinde yazılı maaşlı memuriyetlerde bulunanlardan başka intibak esasından istifade edecekleri ihtisas mevkilerinde müstahdem olanlar şeklinde ifade etmektedir.

İhtisas mevkii tabiri ise 3656 sayılı kanunun 13 neü maddesinde bahis mevzuu olduğu şekilde (hususî bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç) gösterdiği eihetle ihtisas mevkii diye tesbit olunan bir takım memuriyetleri ifade etmekte

ve bu sebeple 1452 sayılı kanunun 7 nci maddesinde sözü geçen idari zaruret, siyasi mülâhaza gibi sebeplere müstenit tayinler bu tabiri içine girmemektedir. Esasen muvakkat maddenin Encümenlerce hazırlanan metninde intibak esaslarından istifade edecek olanlar, «3656 sayılı kanunun 6 ve 13 ncu maddelerinde yazılı memuriyetlerde müstahdem olanlar» şeklinde ifade edilmişken Umumî Heyetteki müzakere sırasında Muvakkat Encümen Mazbata muharriri tarafından yapılan tadil teklifi üzerine bugünkü şeklini almış ve bu tadil teklifi de teklif sahibinin celse zabtındaki izahatına nazaran 3656 sayılı kanundan evvel konulmuş olan 3611, 3612, 3613 ve 3614 sayılı teşkilât kanunlarında kabul edilmiş olan ihtisas mevkilerine maddenin şümulu hususunda tereddüde mahal bırakmama maksadı ile yapılmıştır ki bu da ihtisas mevkii tâbirinin 1452 sayılı kanuna müsteniden idari zaruret, siyasi mülâhaza gibi sebeplerle yapılmış olan tayinlere şâmil olmadığını teyit etmektedir. Zira bu bahiste 3656 sayılı kanunun 13 ncu maddesi 1452 sayılı kanunun 7 nci maddesinden farklı bir sistem kabul etmiş bulunmaktadır.

Ancak 3656 sayılı kanunun neşri zamanında istisna ve ihtisas mevkilerinde bulunanlar lehine kabul edilen intibak esaslarının bunlara da teşmilinin âdilâne olacağına şüphe yoktur. Filhakika ihtisas ve istisna mevkileri için intibak esasının kabul edilmesinin asıl saiki, ödenen aylık miktarı bakımından eski barem esaslarına bir nevi istisna teşkil eden ücretliler hakkında yapılan intibak muamelesinin bu türlü istisnanın diğer bir nevi olan ihtisas ve istisna mevkileri hakkında da tahbik edilmesinin yerinde olacağı düşüncesidir. Aynı düşünce,

1452 sayılı kanunun 7 nci maddesinde bahis mevzuu diğer durumlar hakkında da vârittir. Bu sebeple 3968 sayılı kanunun muvakkat 3 ncu maddesindeki esasın bunlara da teşmili lüzumunda Encümenimiz ittifak etmiş, şu kadar ki bu neticenin tefsir yolu ile değil mezkûr kanuna ek bir kanun ile teminini daha uygun bulmuştur. Gerçi kanunların tefsirinde yalnız lâfzın değil, metne hâkim olan ruhun da nazara alınması icabetmektedir. Bu bakımdan sözü geçen maddedeki ihtisas mevkii tâbirini ihtirazî değil ârzi bir kayıt telâkki etmek suretiyle teşmili bir tefsir yapmak hatıra gelebilirse de teşriî tefsir yolu ile mer'î metinlerin teşmili cihetine gidilmesi, bu yolun tatbik sahasını daha farklı usul ve merasime tabi olan kanun koyma aleyhine maksada uygun olmayacak surette genişletmek demek olacağından Encümenince 3968 sayılı kanunun muvakkat 3 ncu maddesi metninin tadili suretiyle meselenin hâline karar verilmiş ve bu maksatla bağlı kanun lâyihası hazırlanmıştır.

Yüksek Reisliğe sunulur.

Muvakkat E. Rs.	M. M.	Kâtip
Erzurum	Rize	Giresun
A. Akyürek	T. B. Baltalı	F. Atlı
Erzurum	Konya	Tokad
P. Demirhan	M. A. Binal	A. G. Pekel
Gaziantep	Malatya	Ankara
C. Barlas	H. Sağiroğlu	M. Kayaoğlu
Urfa	Bolu	Erzincan
M. E. Tekeli	H. R. Öymen	Ş. Sökmensüer
Sivas	Sivas	İstanbul
A. N. Demirağ	İ. H. Başak	Dr. H. Diker
Kastamonu		Siird
Dr. F. Ecevit		A. Esen

MADDE 1. — 3968 sayılı kanunun muvakkat 3 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

3656 sayılı kanunun neşri tarihinde maaşlı ihtisas mevkileriyle mezkûr kanunun 6 ncı maddesinde yazılı maaşlı memuriyetlerde müstahdem olanların ve mülga 1452 sayılı kanunun 7 nci maddesine istinadla fevkalâde mahiyette siyasi sebeplere veya idarî zaruretlere veya meslekî ihtisaslara mebni İcra Vekilleri Heyeti kararıyla girebilecekleri dereceler üstünde maaşlarla B ve C sayılarındaki memuriyetlere tâyin olunup yine aynı tarihte bu memuriyetlerde istihdamları devam etmiş bulunanların maaşlı

veya ücretli Devlet veya hususi idare veya belediye memuriyetlerinde geçen hizmet müddetleri yekûnuna ve 3656 sayılı kanunun muvakkat 2 nci maddesi hükmüne göre 1 Eylül 1939 tarihindeki müktesep hak dereceleri tesbit olunur. Şu kadar ki, bu suretle iktisap edecekleri derece mezkûr tarihte buldukları maaş derecesini geçemez.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.